

DJELA ZA OSNOVNU RAZINU – ESEJ 2021./2022.

1. Camus, Albert, Stranac
2. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, Zločin i kazna
3. Hrvatsko pjesništvo (Antun Branko Šimić, Tin Ujević)
4. Kafka, Franz, Preobražaj
5. Krleža, Miroslav, Gospoda Glembajevi
6. Mažuranić, Ivan, Smrt Smail-age Čengića
7. Shakespeare, William, Hamlet.

Camus, Albert: Stranac

SVJETSKA KNJIŽEVNOST OD 1929. DO 1952.

- nestaju pravci s početka stoljeća

Lirika

- pišu se uglavnom misaone pjesme
- pjesnici: *Federico Garcia Lorca, Pablo Neruda, Jacques Prevert [Žak Prever]*

Epika

- roman - najzastupljenija prozna vrsta
- pišu se moderni romani u kojima fabula više nije dominantna
- vrste romana:
 - a) *roman toka svijesti* - prati sve što se događa u svijesti likova
 - b) *roman- esej* - unosi se znanstvena problematika
- pisci se sve više okreću psihičkom životu svojih likova (iznose njihove misli, razmišljanja)
- tematika modernog romana:

- 1.) **otuđenost modernog čovjeka** - gl. likovi su načitani pojedinci koji se ne snalaze u svijetu koji ih okružuje (Camus, *Stranac*)
- 2.) **sukob između pojedinca i vlasti** (M. Selimović, *Derviš i smrt*)
- 3.) **strah od budućnosti** (Sartre "Mučnina")

*pisci: *Marcel Proust, James Joyce, Virginija Woolf* - začetnica romana toka svijesti, *Albert Camus, E. Hemingway*

Drama

- i u dramskoj književnosti dolazi do promjena
- stvara se moderna drama (antidrama, antikomad, kazalište apsurda) u kojoj nema nikakve radnje
- obilježja antidrame:

1.) nema fabule	4.) likovi su prikazani kao klaunovi ili marionete
2.) nema zapleta	5.) likovi su pasivni
3.) ništa se ne događa	6.) vode se besmisleni razgovori

- time se želi naglasiti besmislenost života, otuđenost modernog čovjeka, odsustvo komunikacije

- glavni predstavnici antidrame su:
Samuel Beckett [Semjuel Beket] „U očekivanju Godota“
Eugene Ionesco [Ežen Jonesko] “Ćelava pjevačica”, “Stolice”
- javlja se epsko kazalište – kazalište u kojem se priповijeda neka priča i od gledatelja se očekuje da bude aktivan – začetnik: **Bertolt Brecht** [*Bertol Breht*]

O PISCU:

- francuski romanopisac, dramatičar i novinar
- psihološko-filozofski roman
- pisan u 1. licu jd. kao ispovijest glavnog lika
- podijeljen u 2 dijela: **1. život od saznanja za majčinu smrt do izvršenja ubojstva**
2. život od uhićenje do iščekivanja smrtnе kazne
- vrijeme radnje: prva polovica 20. st.
- mjesto radnje: Alžir
- tema: sukob glavnog lika sa svijetom
- likovi: **Mersault** [*Merso*] – uspješan poslovni čovjek srednjih godina
 - potpuni stranac u društvu – nema životni cilj, nema nade, nije emocionalan
 - njegove mane su iskrenost i ravnodušnost zbog kojih je i osuđen na smrt
- **Raymond** - svodnik i pripadnik alžirskog podzemlja; Mersaultov susjed
- **Marie** - Mersaultova ljubavnica
- roman započinje saznanjem za majčinu smrt koju je Mersault primio vrlo hladno
- prijateljuje sa susjedom Raymondom
- na izletu dolazi do sukoba Raymonda i skupine Arapa (Mersault ubija jednog od njih)
- u drugom dijelu romana opisan je njegov život od uhićenje i suđenje
- imao je osjećaj da mu sude jer je bio bezosjećajan na majčinu pokopu
- nije se uopće branio tijekom suđenja (ravnodušno prima smrtnu kaznu)
- **apsurd**: zatvoren zbog ubojstva, osuđen zbog bezosjećajnosti na majčinu pokopu
- doživljava smrt kao nešto neizbjegljivo i svejedno mu je kada će i kako umrijeti
- shvaća da njegovo postojanje nema neki viši smisao - smrt je absolutni kraj
- svjestan je apsurda života i vlastitog postojanja
- poželio je da na dan smaknuća ne bude sam, nego da na ulici bude mnogo gledatelja koji će ga dočekati s povicima mržnje
- motiv smrti provlači se kroz cijeli roman: 1. prirodna smrt majke
 2. nasilna smrt (ubojstvo Arapa)
 3. nasilna smrt (sudska presuda)

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, Zločin i kazna

O književnom razdoblju

- ◉ književno razdoblje: realizam (razdoblje u književnosti od 1830. do 1870.)
- ◉ karakteristike realizma: 1. ISTINITOST
 - 2. OBJEKTIVNOST
 - 3. DETALJAN OPIS AMBIJENTA
 - 4. OPŠIRNOST
 - 5. OPIS POJAVA IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA

O piscu

- ruski pisac, pripada visokom ruskom realizmu (utjecaj moderne književnosti – pripovjedač ulazi u junakov unutarnji svijet)
- „novi” Gogolj
- jedan od najznačajnijih književnika u povijesti
- prodire u psihu čovjeka, donoseći psihološke portrete svojih junaka
- začetnik modernog romana

O romanu

- vrsta romana: socijalni (slika bijede velegradske sirotinje) psihološki (psihički problemi gl. lika) i realistički roman (vjerno opisuje tadašnje prilike u Rusiji)
- fabula: uzeta iz kriminalističkog romana (naglasak na psihologiji lika, a ne na fabuli)
 - vrijeme radnje: 2. polovica 19.st. (9 dana)
 - mjesto radnje: Petrograd (današnji Sankt Peterburg)
 - tema: zločin studenta Raskolnjikova
 - likovi:
 - **Rodion (Rodja) Romanovič Raskolnikov (23 godine)**
 - bivši student prava, zbog socijalne nepravde ubija staru lihvaricu
 - razvio teoriju o „običnim“ i „neobičnim ljudima“ (kako bi opravdao zločin)

<i>„obični“</i>	<i>„neobični“</i>
- služe samo za razmnožavanje	- pokreću svijet, imaju pravo na zločin radi postizanja nečeg boljeg

- sebe smatra „neobičnim“ – misli da će ubojstvom lihvarice svijet riješiti zla, ispraviti nepravdu
- zločin – sjekirom ubija lihvaricu Aljonu Ivanovnu, ali i njezinu sestru Lizavetu (svjedokinja)
- nakon zločina pada u groznici – počinje mučna psihička borba, borba sa savješću
- veza sa Sonjom Marmeladovom - nagovara ga da prizna zločin i okaje ga kaznom
- kazna - osuđen na 8 god. zatvora u Sibiru (spas u vjeri i ljubavi)
- **Dunja** - Raskolnikovljeva sestra, želi pomoći bratu da nastavi studij (bogatom udajom)
- **Razumihin** – Rodjin najbolji prijatelj
- **Sonja Marmeladova** - Rodjina ljubav, prostitutka (siromaštvo obitelji prisililo ju je na to), tiha, mirna, dobra,
- pobožna
- **Porfirij Petrovič** - istražitelj, sumnja u Raskolnjikova od samog početka
- Svidrigajlov – bivši Dunjin poslodavac; želi se njome oženiti, ali ga ona odbija
 - počinio samoubojstvo
 - svoje „grijehe“ je okajao ostavivši novac Dunji i Marmeladovima

* 3 su razloga koja navode Raskolnjikova na zločin:

- 1.) želi svijet učiniti boljim – želi dokazati svoju teoriju o „običnim“ i „neobičnim“ ljudima
- 2.) želi spriječiti sestrinu udaju za bogatog Lužinu
- 3.) želi spasiti Sonju od posla kojim se bavi

- ideja djela: postoji iskupljenje i za najvećeg grješnika, ali osnovni preduvjet je priznanje grijeha i pokajanje

Kratak sadržaj:

Raskoljnikov – glavni junak romana – student prava planira ubojstvo, Aljone Ivanove, lihvarice, čijim bi novcem usrećio ljude u svojoj okolini, a njezin nestanak bi i sam po sebi pomogao ljudima i njenoj okolini. U početku postoji unutrašnja borba između jednostavnosti rješenja i gnušanja prema samoj pomisli na takvo djelo. Razne okolnosti nagnaju ga na zločin – pismo od majke, Sonjin život, spoznaja da je lihvarica sama. Majka mu piše kako će bogato udati kćer da njemu pomogne. On teško podnosi sestrinu žrtvu, Marmeladovljevu životnu priču, činjenicu da se Sonja prostituirala prehrani obitelj. Raskoljnikov ostvaruje plan, no usput ubija i Lizavetu, a opljačkani novac skriva pod kamen. Vraća se u sobicu i pada u groznicu, te se bori sa savješću, dok dvoboju vodi s Porfirijem Petrovićem koji sve više steže psihološki obruč. Na kraju Raskoljnikov priznaje i odlazi sa Sonjom u Sibir na odsluženje kazne. Nakon svega vraća se u život pun nade, koju skuplja od evanđelja i Sonje

Hrvatsko pjesništvo (Antun Branko Šimić, Tin Ujević)

ANTUN BRANKO ŠIMIĆ

HRVATSKI EKSPRESIONIZAM (1914. – 1929.)

- smrću A.G.Matoša 1914. završava razdoblje hrv. moderne
- mladi pisci u sljedeće dvije godine bavit će se istom tematikom kao i Matoš- opisom pejzaža (1914. izlazi zbirka pjesama „Hrvatska mlada lirika” u kojoj svoje pjesme objavljaju: Ivo Andrić, Fran Galović, Ljubo Wiesner, Tin Ujević...)
- tek krajem 1916. Uldeško Donadini u svom časopisu „**Kokot**” govori o ekspresionizmu
- novinu koju je u književnost uveo Donadini, nastavio je Antun Branko Šimić
- krajem 1917. izdaje čas. „**Vijavica**” u kojem se otvoreno zalaže za ekspresionizam
- smatra da je umjetnost „ekspreacija umjetnikovih osjećaja”
- po njemu umjetnik iskazuje svoj doživljaj svijeta i života onako kako ga on vidi i doživljava
- 1919. izdaje časopis „**Juriš**”
- 1920. izdaje zbirku „**Preobraženja**”
- u ranom stvaralaštvu M. Krleže također uočavamo karakteristike ekspressionizma (1918.-1926.)
- u tom su razdoblju nastale drame: „Kraljevo”, „Vučjak”; „U logoru”; te zbirke „Hrvatski bog Mars” i „Simfonij”
- 1919. M. Krleža i August Cesarec uređuju časopis „**Plamen**”
- od 1924. do 1927. M. Krleža uređuje časopis „**Književna kritika**”
- ostali predstavnici: Ivo Andrić („Ex Ponto”, „Nemiri”) i August Cesarec
- **karakteristike ekspressionizma:** **1. slobodan stih**
2. odsustvo interpunkcije
3. česta uporaba glagola
4. škrtost u izrazu
5. važnost boja
6. motivi: strah, pobuna bolest, smrt, očaj
7. važnost grafičkog izgleda pjesme

“Javio se i nestao kao meteor. Ostala je svjetlost”
Jure Kaštelan

- pjesnik, kritičar, urednik časopisa
- najznačajniji predstavnik hrvatskog ekspressionizma

- rodio se 18. 11. 1828. g. u Drinovcima u Hercegovini, a njegov kratki životni put završio se u bolnici za tuberkulozne za zagreb. Zelenom briještu 2. svibnja 1925.
- školovao se u Širokom Brijegu, Mostaru, Vinkovcima, Zagrebu
- s pokretom ekspresionizma upoznaje se 1916. preko njem. časopisa "Der Sturm"
- u svom časopisu "Vijavica" iz 1917. javno govori o tom pokretu
- 1919.g. objavljuje časopis "Juriš"
- 1920.g. objavljena mu je zbirka "Preobraženja"
- osnovni motivi u Šimićevim pjesmama su: žena ljubav, tijelo, bolest, smrt i siromaštvo
- za njega je ljubav smisao života, a smrt nešto normalno, svakodnevno, prirodno
- Šimić je bio i pjesnik preobraženja, te preobrazbe najbolje vidimo u njegovim pjesmama
- njegove preobrazbe možemo podijeliti u nekoliko faza:
 - 1.) u ranoj fazi piše pjesme koje govore o čežnji za prošlim danima, o djetinjstvu i zavičaju
 - to je poezija čiste impresije (utjecaj Matoša)
 - 2.) druga faza odnosi se na njegov odlazak u grad
 - sukob idiličnog svijeta prirode sa svijetom tehnike dovodi do promjene u pjesniku
 - dodamo li tome i prve klice bolesti koje osjeća u sebi, bit će nam jasna ta preobrazba – pjesnik s impresije prelazi na ekspresiju (piše o onome što proživljava – uvodi slobodan stih)
 - počinje se baviti nekim općeljudskim pitanjima (o ljubavi, životu, smrti)
 - taj veliki katolik preko noći postaje ateist – osjeća se prevarenim ("Bože, zar ti nije žao? Ja sam dijete. Bože! Dijete!")
 - počinje vjerovati samo u ono što može opipati, dodirnuti
 - 3.) treća faza odnosi se na sam kraj Šimićeve života
 - doživljava još jednu preobrazbu – ponovo se okrenuo Bog

Antun Branko Šimić

"Ljubav"

Zgasnuli smo žutu lampu

*Plavi plašt je pao oko tvoga tijela
Vani šume oblaci i stabla
Vani lete teška bijela krila*

Moje tijelo ispruženo podno tvojih nogu

Moje ruke svijaju se žude mole

*Draga, neka tvoje teške kose
Kroz noć zavijore, zavijore*

*Kroz noć
Kose moje drage duboko šumore
kao more*

- lirska ljubavna pjesma
- tema: ljubav prema ženi
- Šimić u pjesmi spominje tri boje:
 žutu – označava toplinu, tjelesnost; to je izrazito zemaljska boja
 plavu – označava hladnoću, duhovnost; to je izrazito nebeska boja

bijelu – označava čistoću, nevinost

- kod Šimića kao da nije bilo ljubavi, on je više žudio, molio nego što je osvajao željenu ljubav:
„*Moje ruke svijaju se žude mole*”...
- koristi glagole i pridjeve kako bi što bolje izrazio svoje osjećaje
- glagoli: *zgasnuli, pao, lete, ispruženo, svijaju se, žude, mole...*
- pridjevi: *žutu lampu, plavi plašt, teška bijela krila*
- stilska sredstva: anafora (ponavljanje riječi na početku stihova): ... „*Kroz noć...*
Kroz noć...”
- poredba (usporedba): „*Kose moje drage duboko šumore kao more*”
- karakteristike ekspresionizma: - slobodan stih
 - odsustvo interpunkcije
 - česta uporaba glagola; vizualan izgled pjesme

Antun Branko Šimić

“ Pjesnici”

- lirska misaona pjesma
- tema: razmišljanje o pjesnicima
- motivi: pjesnici, čuđenje, svijet, oči, uho
- čuđenje – osnovni poticaj za stvaranje (izvor poezije)
- pjesnici gledaju i osluškuju ono što ostali ljudi ne zamjećuju, potom te doživljaje i svoj unutarnji svijet izražavaju u pjesmama
- nailaze na “ćutanje” – društvo nema sluha za pjesmike
- stihom: “*pjesnici su čuđenje u svijetu*” naglašava da pjesnici prate i proživljavaju sve što se događa u svijetu
- “*pjesnici su vječno treptanje u svijetu*” – trajno su uznemireni
- karakter. ekspresionizma: - slobodan stih, nema interpunkcije, odbacivanje opisa, česta uporaba glagola

A. B. Šimić „Opomena“

*Čovječe pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda!*

*Pusti
da cijelog tebe prođe
blaga svjetlost zvijezda!*

*Da ni ta čim ne žališ
kad se budeš zadnjim pogledima
rastao od zvijezda!*

*Na svom koncu mjesto u prah
pređi sav u zvijezde!*

- lirska misaona pjesma
- pjesnikovo obraćanje čitatelju
- tema: smisao čovjekovog postojanja
- poruka: “ČOVJEĆE PAZI DA NE IDEŠ
MALEN ISPOD ZVIJEZDA!”
/
- u životu trebamo težiti višim i trajnijim vrijednostima - idealima
- ideali koji osmišljavaju čovjekov život:
humanost, dobrota, plemenitost, altruizam...
- „zvijezda“ – simbolizira viši smisao života ispunjenost života
- „pređi sav u zvijezde“ – dosezanje najviših idea
- čovjek svojim djelima može doseći vječnost
- karakteristike ekspresionizma: slobodan stih, nema interpunkcije, česta uporaba glagola, odbacivanje opisa, vizualan izgled pjesme

Antun Branko Šimić,,Smrt i ja”

*Smrt nije izvan mene: Ona je u meni
od najprvog početka: sa mnom raste
u svakom času*

*Jednog dana
ja zastanem
a ona raste dalje
u meni dok me cijelog ne proraste
i stigne na rub mene. Moj svršetak
njen pravi je početak:*

kad kraljuje dalje sama

- lirska misaona pjesma
- u pjesmi je izražen motiv smrti
- smrt je česta tema u Šimićevim pjesmama (vrlo rano Šimić se sukobljava s bolešću)
- Šimić doživljava smrt kao jedinu mogućnost koju život neizbjegno nosi u sebi, smrt je dio života
- život i smrt su neizbjegni pratioci čovjeka
- samim rođenjem predodređeni smo za smrt
- Šimić je nastojao da taj biološki proces rasta smrti bilježi jednostavno i smireno, bez patetike
- karakteristike ekspresionizma: slobodan stih, odsustvo interpunkcije (nema točke, zareza) česta uporaba glagola
-

Antun Branko Šimić

„Moja preobraženja”

*Ja pjevam sebe kad iz crne bez dane i mučne noći
iznesem blijedo meko lice u kristalno jutro
i s pogledima plivam preko polja livada i voda*

- tužne

*Ja pjevam sebe koji umrem na dan bezbroj puta
i bezbroj puta uskrsnem*

*O Bože daj me umorna od mijena
preobrazi u tvoju svijetlu nepromjenjivu i vječnu zvijezdu
što s dalekog će neba noću sjati
u crne muke noćnih očajnika.*

- promjena

- preobraženja - promjene
- lirska misaona pjesma
- tema: promjene u pjesničkom stvaranju
- „*Ja pjevam sebe...*“ – pjevam o sebi
- kontrast: crna noć – kristalno jutro
- „*i s pogledima plivam preko polja livada i voda...*“ - vezanost pjesnika za zavičaj
- u drugoj strofi pjesnik govori o nedjeljivosti života i smrti
- umoran je od stalnih promjena
- moli Boga za ustrajnost u svom stvaranju
- želi da ga Bog preobrazi u zvijezdu (simbol vječnosti)
- njegove pjesme osigurat će mu besmrtnost
- u njegovim će pjesmama ljudi pronalaziti utjehu
- karakteristike ekspresionizma: slobodan stih, nema interpunkcije, česta uporaba glagola

Antun Branko Šimić

„Hercegovina”

- lirska domoljubna pjesma
- tema: osobni doživljaj zavičaja
- plavom bojom Šimić nas uvodi u svoj unutrašnji svijet; opisuje zavičaj onako kakoga on vidi i doživljava (plava - boja ekspresionista; označava duhovnost)

stvarnost	pjesnikov doživljaj	simbolika
<i>livada</i>	<i>plava livada</i>	- pjesnikov unutrašnji svijet
<i>parni mlin</i>	<i>krvlju namrljana slikarija na ne</i>	- surova stvarnost
<i>vika seljaka</i>	<i>vika opeka</i>	- pobuna seljaka
<i>crni vlak</i>	<i>crni vlak koji se vuče i vršti</i>	- iseljavanje uvjetovano siromaštvom; slutnja smrti
<i>slika sela u noći: nekoliko bijelih svjetlih prozora</i>	<i>nekoliko bijelih svečanih časova</i>	- mnogi su domovi napušteni

- zavičajnim motivima pjesnik iznosi stanje vlastite duše: strah, očaj, tjeskoba, nemir, usmljenost, slutnja smrti
- važnost boja: plava - duhovnost

crvena – krv (surova stvarnost – rat)
crna – slutnja smrti
bijela – optimizam

- karakteristike ekspresionizma:
 - slobodan stih
 - nema interpunkcije
 - česta uporaba glagola
 - simbolika boja
 - osjećaji: strah, usamljenost, očaj, nemir
 - vizualan izgled pjesme
 - objektivna stvarnost postaje subjektivan doživljaj

Tin Ujević

HRVATSKA KNJIŽEVNOST OD 1929. DO 1952.

- razdoblje socijalno-psihološkog realizma
- književnost se razvijala u vrlo složenim prilikama (II. svj. rat, socijalne krize)
- smrću U. Donadinija i A.B. Šimića gasi se pokret ekspresionizma
- pisci se ponovo vraćaju realizmu (razlozi – politička i gosp. kriza, te soc.problemi)
- 1928.g. lijevo orijentirana hrv. inteligencija želi stvoriti tzv. *socijalnu literaturu*, odnosno književnost koja će se baviti socijalnom tematikom
- Stevan Galogaža i nekolicina ljudi okupljuju se oko čas. „**Kritika**“
- traže da književnost rješava društveno - političke probleme zanemarujući pritom umjetničku stranu književnosti – čime ima utilitarnu zadaću (korisnu)
- ideje utilitarne književnosti propagirali su časopisi: „**Književnik**“, „**Literatura**“, „**Kultura**“ i „**Izraz**“
- tome se suprotstavio M. Krleža, također ljevičar, jer smatra da je književnost umjetnost, a ne sredstvo socijalnopolitičke borbe („*sukob na knjiž. ljevici*“)
- početak njegova otpora započinje s *Predgovorom podravskim motivima Krste Hegedušića* (predgovor je napisao za časopis „**Književnik**“ 1930. godine, u kojem je objavio i svoju prvu književnu mapu Hegedušićevih grafičkih crteža)
- pored soc. problema, glavna tema proznih djela je i opis psihičkog života likova
- pisci se zalažu za slobodu u umjetničkom stvaranju
- u hrv. književnosti toga 30-tih i 40-tih g. očituje se nekoliko tipova proze:
 - 1.) *realistično – humoristička* (*S. Kolar*)
 - 2.) *psihološko – realistička* (*M. Begović*)
 - 3.) *kritičko – realistička* (*A. Cesarec*)
 - 4.) *esejističko – filozofska* (*M. Krleža*)
- romanopisci i pripovjedači u svoja djela unose zavičajni ambijent i zavičajni govor (*Krleža* – Zagreb, *I.G. Kovačić* – Gorski kotar, *S. Kolar* – moslavačku sredinu)
- u pjesništvu se javljaju:
 - 1.) *intimni motivi* – *Ujević, Cesarić, Tadijanović*
 - 2.) *socijalni motivi* – *Cesarić, Nikola Šop*
 - 3.) *religiozni motivi* – *Nikola Šop, Đuro Sudeta*
 - 4.) *pejzažni motivi* – *Tadijanović, Cesarić*

5.) misaoni motivi – Ujević, Cesarić

- procvat dijalektalne lirike :
- ◆ čakavski pjesnici: **Mate Balota** („*Dragi kamen*“) i **Drago Gervais** („*Čakavski stihovi*“)
- ◆ kajkavski pjesnici: **I.G. Kovačić** („*Ognji i rože*“) i **Nikola Pavić** („*Popevke*“)

“Ove su riječi crne od dubine”

- pjesnik, prevoditelj, eseijist, kritičar, bohem
- rođen je u Vrgorcu 1891.g., a umro u Zagrebu 1955.
- OŠ završio je u Makarskoj, a gimnaziju u Splitu
- 1909. u Zagrebu upisuje Filozofski fakultet
- za života boravio je u Parizu, Beogradu, Sarajevu, Splitu, Zagrebu
- zbirke pjesama: **Lelek sebra** (1920.), **Kolajna** (1926.), **Auto na korzu** (1932.), **Ojađeno zvono** (1933.), **Žedan kamen na studencu** (1954.)
- osnovni motivi njegovih pjesama: patnja, osamlijenost, žena, ljubav

Ove su riječi crne od dubine

Ove su pjesme zrele i bez buke.

*- One su, tako, šiknule iz tmine,
i sada streme ko pružene ruke.*

stremiti - težiti

*Nisam li pjesnik, ja sam barem patnik
i katkad su mi drage moje rane.
Jer svaki jecaj postati će zlatnik
a moje suze dati će đerdane.*

đerdan - ogrlica

*- No one samo imati će cijenu,
ako ih jednom u perli i zlatu,
kolajnu vidim slavno obješenu,
ljubljeno dijete, baš o tvome vratu.*

*perle – staklene kuglice
kolajna - ogrlica*

- lirska misaona pjesma

- nalazi se u zbirci “Kolajna” (najljepša zbirkica ljubavne poezije hrv. lirike)
- tema: pjesničko stvaralaštvo
- pjesnikove riječi su pune patnje, boli, one su “crne od dubine” jer dolaze iz njegove duše
- Ujević sumnja u sebe kao pjesnika (uvijek je težio ka savršenstvu)
- pjesnik je patnik = u toj patnji pronalazi inspiraciju za svoje pjesme
- iz svakog njegovog jecaja, iz svake njegove suze nastat će najljepši stihovi (najljepše pjesme nastaju iz najveće patnje)
- njegove pjesme “imati će cijenu”, vrijedit će jedino ako nađu na čitatelja koji će prepoznati njihovu vrijednost i ljepotu
- stilska sredstva:
 - *epiteti: crne, zrele, pružene, drage, ljubljeno;
 - *metafora: “rijecici crne od dubine”
 - *poredba: “streme ko pružene ruke”
- strofa: katrena

- stih: jedanaesterac
- rima: abab

TIN UJEVIĆ "NOTTURNO"

- *notturno/nokturno* – umjetničko djelo (književno, glazbeno, likovno) koje predstavlja noć, noćne prizore, noćna raspoloženja

*Noćas se moje čelo žari,
noćas se moje vjede pote;
i moje misli san ozari,
umrijet ću noćas od ljepote.*

*Duša je strasna u dubini,
ona je zublja u dnu noći;
plačimo, plačimo u tišini,
umrimo, umrimo u samoći.*

- lirska misaona pjesma
- motivi: noć, užareno čelo, oznojene vjede, ljepota, duševni zanos, tišina, samoća, smrt
- tema: pjesnikovo nadahnuće izazvano ljepotom
- pjesnik je opijen ljepotom (ljepotom noći, žene, života...)
- ta ljepota preobražava pjesnikovu duhovnu unutrašnjost (osjećaj zanosa, sreće)
- preobrazba je vidljiva i na pjesnikovom vanjskom izgledu: užareno čelo, oznojene vjede
- taj duševni zanos je toliko velik da je spreman i umrijeti
- metafora: duša – zublja u dnu noći

TIN UJEVIĆ (1895.-1955.) **"SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA"**

- pjesma se nalazi u zbirci "Lelek sebra" (1916.)
- lirska misaona pjesma
- motivi: osamljenost, bespomoćnost, razočaranje, odbačenost, gubljenje iluzija
- tema: osamljenost pjesnika
- pjesma je podijeljena na četiri dijela:
 - I. dio - izražava osobnu pjesnikovu tragediju
 - pjesnik se osjeća staro iako je mlad:
- "Kako je teško biti slab,
kako je teško biti sam,
i biti star, a biti mlad."
- pjesnikovo lutanje i ponižavanje izraženo je stihovima: "I gaziti cestama, / i biti gažen u blatu..."
- smatra da je rođen pod nesretnom zvijezdom: "Bez sjaja zvijezde udesa

što sijaše nad kolijevkom... ”

II. dio - pjesnikovo prvo obraćanje Bogu

- pjesnik govori o svojim idealima iz mladosti koji sadrže ljepotu i sreću:

*“Bože, sjeti se
svih obećanja blistavih
što si ih meni zadao...”*

- život nije realizirao ideale iz mladosti, već je donio patnju, razočaranje i na kraju samoću

- pjesnik nam otkriva svoj težak život: trnje, kamenje, krvave noge, ranjeno srce, kosti umorne

- svoje patnje poistovjećuje s patnjama Isusa Krista:

*“I znaj da Sin tvoj putuje
dolinom svijeta turobnom
po trnju i kamenju...”*

- svoju samoću izražava stihovima:

*“ I nema sestre ni brata,
i nema oca ni majke
i nema drage ni druga...”*

III. dio - pjesnikovo drugo obraćanje Bogu

- započinje stihom: “Bože, žeže tvoja riječ...”

- pjesnik je klonuo i ne vidi izlaz iz te svoje situacije

- jedini izlaz vidi u smrti, ili u ljubavi, odgovorima (zašto mu je život ispunjen gorčinom, razočaranjem i patnjom):

*“Jer meni treba moćna riječ
jer meni treba odgovor,
i ljubav, ili sveta smrt...”*

IV. dio - izražava potpunu tragičnost pjesnika: “Jer mi je mučno biti slab, / jer mi je mučno biti sam...”

- želi biti jak i voljen: “...kada bih mogao biti jak, / kada bih mogao biti drag...”

- prerano izgubljena mladost:

“...no mučno je, najmučnije / biti već star, a tako mlad.”

- kompozicija: zatvorena (naglašava da su samoća, patnja i razočaranje u životu čovjeka neizbjegni)

Tin Ujević

“Pobratimstvo lica u svemiru”

- lirska misaona pjesma
 - tema: svijest o zajedništvu
 - pobratimstvo: zajedništvo ljudi - svim ljudima zajednički su: snovi, misli, lutanja. grijesi, snaga, teret sudbine...
 - osnovna misao: život je božanski vječan, a čovjek je dio svemira
1. strofa – pjesnikovo ohrabrenje - nismo sami u svojim nevoljama, snovima
 - i drugima se događa ono što i nama
 - ... *”Ima i drugih nego ti
koji nepoznati od tebe žive tvojim životom.”...*
 2. strofa – pjesnikovo upozorenje
 - svoje misli i razmišljanja dijelimo sa drugima
 - čovjek je dio cjeline
 3. i 4. strofa - oduvijek je čovjek “dijelio” s drugima nešto svoje (misli, snove, sudbinu)
 5. strofa – smatramo da smo bolji od drugih - osjećaj vlastite vrijednosti
 6. strofa – svi smo isti, isto se ponašamo u zloči i radosti,
 - istu sudbinu “nosimo” – zajednička nam je sudbina
 7. strofa – čovjek je dio svemira: ... *”Ja sam u nekom tamo neznancu, i na zvijezdi*

dalekoj, raspreden... ”

8. strofa – svijest o vlastitoj individualnosti: „*Ja sam ipak ja, svojeglav*

-Tin Ujević - pjesnik, prevoditelj, eseijist, kritičar, boem

- najznačajnija i najoriginalnija ličnost hrvatskog pjesništva 20.st.
- rođen je u Vrgorcu 1891.g., a umro u Zagrebu 1955.
- OŠ završio je u Makarskoj, a gimnaziju u Splitu
- 1909. u Zagrebu upisuje Filoz. fakultet (1. put se pojavljuju u knjiž. sonetom „Za novim vidicima“)
- za života boravio je u Parizu, Beogradu, Sarajevu, Splitu, Zagrebu
- zbirke pjesama: *Lelek sebra* (1920.), *Kolajna* (1926.), *Auto na korzu* (1932.), *Ojađeno zvono* (1934.), *Žedan kamen na studencu* (1954.)
- osnovni motivi njegovih pjesama: patnja, osamljenost, žena, ljubav
- stvaralačke faze: a) rane pjesme – nastaju pod utjecajem Matoša (pisane sonetom)
 - prevladavaju domoljubni, pejzažni i intimni motivi
- b) prva faza - zbirke nastale u Parizu (*Lelek sebra*, *Kolajna*), prožete samočitom, patnjom i ljubavlju (utjecaj Baudelairea), pisane sonetom
- c) druga faza – okreće se misaonoj poeziji (teme: čovjek i njegovo stvaranje, priroda)
 - zastupljen je slobodan stih (*Auto na korzu*, *Ojađeno zvono*)
- d) treća faza – donosi pjesnikovo mirenje sa svijetom i samim sobom
 - (*Žedan kamen na studencu*)

Tin Ujević

„Božanska ženo, gospo nepoznata“ (IX.)

- iz zbirke pjesama *Kolajna* (kolajna – ogrlica)
- lirska ljubavna pjesma
- tema: nedostižnost voljene žene
- motivi: božanska žena, gospa nepoznata, strepnja, zlato, srce, sunce, mjesec
- pjesnik se obraća nepoznatoj ženi (plod njegove mašte)
- čezne za ljubavlju, strepi od siline osjećaja i od ženine ljepote
- simbolika ženskog imena Beata (Blažena) – donijela bi mu blaženstvo i sreću
- ostaje mu samo san i sveprisutno pitanje: tko je ona, što je ona, gdje je ona?
- pjesnički oblik: sonet
- rima: abba abba cdd cdd
- stih: jedanaesterac
- uzori: Petrarca, trubaduri, Matoš
- stilska sredstva:

*retoričko pitanje – ...“ dokle, i kamo mene misliš vući?“...

*metafore: zlatni zvezkir – njegova ljubav

beščutna vrata – njeno srce

Tin Ujević "Visoki jablani"

- iz zbirke pjesama "Auto na korzu"
- lirska misaona pjesma
- tema: uloga pjesnika u društvu

suprotnost:

oni

mi

<i>visoki jablani (pjesnici, umjetnici)</i>	<i>- obični „mi“ („prizemni“ ljudi)</i>
<i>šire obzore svijeta</i>	<i>- uskogrudni (ograđenih nazora)</i>
<i>snažni (zahvaljujući patnji)</i>	<i>- slab, nemoćni</i>
<i>imaju polet orlova (polet u umjetničkom stvaranju)</i>	<i>- rezignirani (bezvoljni, ravnodušni)</i>
<i>vode za slobodu prava (glasni, bune se, usamljeni)</i>	<i>- nemetljivi, tiki, „nestali“ u masi</i>
<i>teže ka višim oblicima života ("u visine")</i>	<i>- teže ka materijalnom („u dolini“)</i>

- pjesnici su ti koji prepoznaju ljudsku patnju, sve ljepote ovoga svijeta
- ljudi nisu svjesni njihove ulogu u društvu
- pate zbog toga što ne mogu ostale uzdignuti do svojih visina, oni su neshvaćeni i neprihvaćeni od tzv. običnih ljudi
- kraj pjesme: pesimizam – ljudi ne čitaju poeziju
- „samo zvijezde, samo zvijezde“ – težnja za višim oblicima života
- strofe imaju nejednak broj stihova
- ritam pjesme: usporen – postignut prebacivanjem

FRANZ KAFKA „PREOBRAŽAJ“ (njemačka avangarda)

MODERNISTIČKI POKRETI (svjetska književnost)

I. razdoblje (1914.- 1929.)

- javljaju se mnogi pokreti koji će obilježiti europsku i svjetsku književnost

1. EKSPRESIONIZAM (fr. expression – izričaj, izraz)

- javlja se 1910. g. u Njemačkoj
- značajke: a) pisci izražavaju svoje unutarnje stanje
 - b) teme: osamljenost, smrt, strah, pobuna
 - c) dominiraju lirika i drama
 - d) stil pisanja: slobodan stih, škrrost u izrazu, česta uporaba glagola
- 1911.g. počinje izlaziti časopis **“DER STURM”**
- predstavnici: **Georg Trakl** [Georg], **Gottfrid Benn**

2. FUTURIZAM (lat. futurus – budući)

- javlja se 1909. u Italiji i Rusiji
- značajke: negiranje tradicije, buntovnost, veličanje nacionalne snage, rata; slave brzinu, strojeve
- predstavnici: **Filippo Marinetti** (Italija) i **Vladimir Majakovski** (Rusija)

3. DADAIZAM (značenje riječi DADA povezuje se s dječjim tepanjem)

- javlja se u Zurichu 1916.g.
- negira društvo i njegove običaje, tradiciju i umjetnost
- gl. predstavnik: **Tristan Tzara** [Dzara]

4. NADREALIZAM (iznad realnog)

- javlja se 1920.g. u Francuskoj
- značajke: spontanost u izrazu, automatsko iznošenje misli
- gl. predstavnik: **Andre Breton**

5. IMAŽINIZAM (fr. image– slika)

- javlja se u Engleskoj (1909.) i Rusiji (1919.)
- gl. predstavnik u Rusiji: **Sergej Jesenjin**; u Engleskoj: **Ezra Pound**
- pisci zahtijevaju potpunu slobodu pri izboru teme, izbjegavaju sve nejasno i mistično, pišu jednostavnim stilom

6. SOCIJALISTIČKI REALIZAM

- javlja se u Rusiji oko 1917.g.; začetnik – **Maksim Gorki**
- teme su iz svakodnevnog života
- svrha pravca: stvaranje umjetničkih djela koja će odgojno djelovati na “narodne mase”

7. EGZISTENCIJALIZAM (fr.existence – postojanje)

- javlja se u Njemačko i Francuskoj poslije 1. svj. rata
- temelji se na filozofiji egzistencije (čovjek sam mora osmisliti svoju egzistenciju)
- glavni predstavnik: Jean- Paul Sartre [Žan-Pol Sartr]

8. MODERNO PJESNŠTVO

- pjesme su prepune simbola, skrivenih značenja i pesimizma
- **predstavnici:** Reiner Maria Rilke, Sergej Jesenjin, Pablo Neruda Federico Garcia Lorca

9. MODERNA PROZA - napušta sve tradicionalno

- prikazuje se unutarnji psihički život likova (unutarnji monolog)
- predstavnici: **Virginia Woolf** [Vulf], **Marsel Proust** [Prust], **James Joyce** [Džejms Džojs], **Thomas Mann**

10. MODERNA DRAMA – izbjegava se tradicionalni dramski zaplet

- najznačajniji pisac: Luigi Pirandello [Luiđi]
- osnovna tematika njegovih drama: besmislenost života

-
- pripovijetka
 - preobrazba – temeljita promjena nastala tijekom dužeg vremena (metamorfoza)
 - **preobražaj** – velika, vidljiva promjena oblika
 - preobražaj - fizički (promjena oblika - Gregor Samsa postaje kukac)
 - psihički (promjena u samom Gregoru - razmišljanje o samom sebi i svom životu)
 - tema: odnos pojedinca i obitelji
 - glavni lik:

Gregor Samsa - trgovacki putnik, sve teže podnosi posao, putovanja

- jednog jutra probudio se preobražen u golemom kukca
- promijenio se i fizički i psihički, zadržao je ljudsku svijest
- svoju preobrazbu doživljava gotovo normalno
- njegova preobrazba uvodi pomutnju u kući
- nadao se da će se obitelj brinuti za njega
- prvih dana bolesti njeguje ga sestra, a mati se nada da će ozdraviti
- odnos obitelji svakim danom je sve gori (za njih je on strano tijelo)
- dolazi do preobrazbe i u obitelji: svi ukućani rade
- Gregor gubi mogućnost govora i priliku da objasni da u njemu još uvijek živi njihov sin i brat
- u njemu nema pakosti niti pobune, osjeća se krivim, odobrava nehumane postupke svojih ukućana
- njegova smrt svima donosi olakšanje

- Kafka u pripovijetci govori: - o poremećenosti odnosa unutar obitelji

- o osamljenosti
- o otuđenosti
- o tjeskobi
- o nehumanosti

- apsurdnim motivom preobražaja Kafka se koristi kako bi izrazio odnos obitelji prema pojedincu i na taj na pokazao položaj pojedinca u društvu

Franz Kafka (Prag, 1883. – Prag, 1924.) – austrijski pripovjedač, rođen u obitelji njemačkih Židova

- djetinjstvo provodi pod nesmiljenim autoritetom oca, što će ostaviti neizbrisiv trag na njegovoj osjetljivoj psihi i slabom tjelesnom ustroju
 - za života je objavio tek nekoliko pripovijetki, među njima i Preobražaj, 1915., dok je većinu svojeg opusa oporučno namijenio spaljivanju
 - njegovu knjiž. ostavštinu spasio je i kasnije objavio Max Broder: romani - Proces, Amerika, Dvorac; Pisma Mileni i dr.; pripovijetka: U izgradnji kineskog mosta.
 - Kafkin opus sadrži elemente ekspresionizma: osjećaj straha, i usamljenosti protiv društvenog mehanizma koji ugrožava slobodu pojedinca i zahtjeva slijepo pokoravanje
 - u njegovim djelima ima elemenata nadrealizma: halucinantne vizije.
-

Miroslav Krleža „Gospoda Glembajevi“

O književnom razdoblju

- razdoblje u hrvatsko književnosti od 1929 do 1952.
- književnost se razvijala u vrlo složenim prilikama (II. svj. rat, socijalne krize)
- pisci se ponovo vraćaju realizmu
- 1928.g. hrvatski ljevičari žele stvoriti tzv. socijalnu literaturu
- traže da književnost rješava društvene probleme, da ima utilitarnu zadaću (korisnu)
- tome se suprotstavio Miroslav Krleža (ljevičar)
- smatra da je književnost umjetnost, a ne sredstvo socijalno-političke borbe („sukob na knjiž. ljevcima“)

O piscu

- Miroslav Krleža - pisac, pjesnik, dramaturg, eseist
- najveći hrvatski pisac 20. stoljeća
- rodio se 7. srpnja 1893. u Zagrebu
- u književnosti se javlja 1914. g. dramom Legende
- 1950. g. imenovan je ravnateljem Leksikografskog zavoda u Zagrebu
- umro je 29. prosinca 1981.g. u Zagrebu
- književno stvaralaštvo:
 - 1.) poezija – u početku ekspresionist
 - najveći poetski ostvaraj - Balade Petrice Kerempuha
 - 2.) proza - Krležini su romani pisani bujnim stilom i jezikom, puni novotvorenačica i složenica, bogati eseističkim odlomcima
 - govore o ljudskom postojanju, umjetnosti, politici i povijesti.
 - najznačajniji romani su: Povratak Filipa Latinovicza, Banket u Blitvi, Na rubu pameti, Zastave
 - 3.) drama
 - Gospoda Glembajevi, U agoniji, Leda (30-ih god. 20. st.)
 - najbolji dramski opus, ispunjen psihološkom motivacijom i psihološkom analizom likova

O drami

M. Krleža „Gospoda Glembajevi“

- prva drama iz trilogije o Glembajevima (U agoniji, Leda)
- psihološka drama
- drama i raspadu gornjogradske zagrebačke obitelji Glembay, čije carstvo počiva na trulim temeljima → prvi je Glembay ukrao crkvenu zlatninu i tako otpočeo uspon Glembajevih od međimurskih seljaka do industrijalaca i bankara
- vrijeme radnje: neposredno pred 1.svj. rat;
- mjesto radnje: Zagreb
- tema: ekonomsko i moralno propast obitelji Glembay
- likovi:

Ignat Glembay - bankar i industrijalac, direktor firme “Glembay Ltd.”

barunica Castelli-Glembay (Charlotte) - druga supruga Ignjata Glembaja

- žena sumnjive prošlosti lakog morala

Leone Glembay - sin Ignjata Glembaja iz prvog braka

- stranac u roditeljskom domu (11 godina izbivanja),
- slikar, dr. filozofije, vrijeme provodi po europ. metropolama
- razdražljiv, nezadovoljan sobom i okolinom o
- opterećen svojim porijeklom i majčinom tragedijom
- želi se riješiti tog glembajevskog u sebi

sestra Angelika Glembay - dominikanka (časna sestra), pravim imenom Beatrix
- udovica starijeg Glembajevog sina Ivana

Alojzije Silberbrant – dr. teologije, kućni učitelj baruničina sina i njezin ljubavnik

Puba Fabriczy-Glembay - pravni savjetnik firme “Glembay”

Titus Fabriczy-Glembay – Pubin otac, Glembajev rođak

Oliver Glembay – sin barunice Castelli i Ignjata

- drama započinje proslavom obljetnice firme “Glembay Ltd.” (75. obljetnica)
- po povratku Leone otkriva lošu atmosferu u kući i uviđa novu dramu u kojoj će ispaštati njegov otac
- pokušava spriječiti tragediju, ali stjecajem okolnosti ubrzava njen kraj
- sukob s ocem: zbog majčine smrti te otkrivanja baruničinog razvratnog života
- 3. čin - sukob između Leona i barunice Castelli
- baruničino priznanje – svjesno je unovčila svoje godine provedene u kući Glembay
- završetak: baronica otkriva financijsku propast svoga muža, ali i propast svoje imovine
- bijesna što je ostala bez novca, ponavlja riječi grofice Barboszy „da su svi Glembajevi ubojice i varalice” – u naletu bijesa Leone ju ubija škarama (vidi u njoj sve ono glembajevsko)
- iako je poricao svoju pripadnost Glembajevima, ipak u njemu prevladava glembaj. krv

OBITELJ GLEMBAY

Privid (iluzija)	Stvarnost (istina)
- bogatstvo	- lažljivci
- ljepota	- kradljivci
- moć	- ubojice
- sreća	- varalice

- potvrđena je legenda barunice Barboczy: Leone je ubojica, Ignjat varalica, baronica bludnica i ubojica, Oliver razbojnik
- sve glembajevske krize rješavaju se rasipništвom, ludilom, ubojstvima i samoubojstvima

Kratak sadržaj:

Radnja drame započinje jedne večeri 1913. g. u kući Ignjata Glembaja, imućnog bankara. U bankarevoj kući odvijala se proslava svečanog jubileja tvrtke Glembay LTD. Na proslavi je došao i Leone Glembaj, Ignjatov sin iz prvog braka. Leon je bio slikar i doktor filozofije koji je 11 godina izbivao iz kuće i putovao po Europi.

Radnja se nastavlja u salonu ukrašenom portretima obitelji Glembay. Uzvanici su se šetali po salonu, promatrali portrete te ih komentirali, diveći se uspješnim članovima ove obitelji. U salonu je sjedila i Angelika, udovica Leoneovog starijeg brata Ivana, koji se prije nekoliko godina ubio. Leoneu se uvijek sviđala Angelika. Počeo je razgovarati s njom o njenom portretu na zidu, istaknuvši kako slikar nije pogodio neke njene crte lica.

U salon su tada došli župan Fabriczy i dr. Silberbrandt, ispjednik barunice Castelli, druge Ignjatove supruge. Počeli su razgovarati o uspješnosti članova obitelji Glembay, na što Leone prkosno odvrati da su svi Glembajevi lopovi i ubojice. Kako bi to potvrdio, ispričao je legendu stare Barbóczyjeve. Po toj legendi prvi je Glembay stekao svoje bogatstvo tako što je opljačkao kranjskog zlatara dok je nosio zlato u varaždinsku crkvu. Zlatara je ubio, a od plijena stekao veliki imetak koji ga je uzdigao na društvenoj ljestvici. Od tada nad Glembajevima vidi prokletstvo zbog kojeg su svi Glembajevi bolesni, nestabilni, skloni kriminalu i prevari, a ne ustručavaju se ni ubojstva.

Većina Glembaja na kraju počini ili ubojstvo ili samoubojstvo. Samo u posljednjoj generaciji ubili su se Leoneov brat, majka i sestra.

Neugodnu situaciju prekinuo je odvjetnik barunice Castelli, ušavši u salon s novinama u ruci. Komentirao je kako su novine ponovo objavile članak koji govori protiv barunice Castelli. Naime, nedavno se ubila krojačica Fanika

Canjeg, bacivši se kroz balkon njihove vile. Smatralo se da je to bio njen posljednji očajnički čin, nakon što je barunica odbila dati joj novčanu potporu. Od barunica se očekivalo da će joj pomoći jer je ona kočijom pregazila i ubila njezinu svekrvu, staru Ruperticu.

Ipak, uvaženi članovi društva u salonu smatrali su da je barunica nepravedno optužena za skandal. Kada je barunica s mužem Ignjatom napokon došla u salon, Leon nije mogao izdržati a da ne optuži svoju mačehu za oba ubojstva. Rekao je da njena odgovornost za trudnu krojačicu bila moralna. Ovaj komentar uzrujao je barunicu, pa se povukla iz salona. Dr. Silerbant, baruničin isповједnik, ali i ljubavnik, odmah je svalio krivnju za smrt krojačice na Leonea, jer je Leone rekao krojačici Faniki da joj je bolje baciti se kroz prozor nego čekati da će joj barunica ikada išta dati.

Ova optužba je razbjesnila je Leonea. Počeo je napadati dr. Siberbranta govoreći mu da zna da su on i barunica ljubavnici. To je čuo i njegov otac, ali Ignjat nije htio povjerovati u takve izjave. Ali ova optužba na kraju je zabrinula doktora, pa je molio Leona da povuče tu optužbu pred Ignjatom.

Leone je uzrujan otišao u svoju sobu kako bi se spakirao i otputovao. U sobu mu je došao otac zahtijevajući da mu Leone objasni što je mislio reći s tim optužbama da su barunica i doktor ljubavnici. Leone mu kaže sve što misli, ali to samo izazove svađu između oca i sina. Leone počne optuživati oca i barunicu da su krivi za smrt njegove majke.

Leone počne pričati o svojoj sestri, Alis Glembay, za koju su svi govorili da se utopila nakon što joj se čamac slučajno prevrnuo na jezeru. Ali Alis je bila odlična plivačica pa je Leone rekao da je ona zapravo namjerno utopila. Leon je ocu rekao da je Alis to učinila jer je otkrila da je barunica Castelli spavala s njenim zaručnikom. A zatim je Leon, da potvrди baruničin nemoral, ispričao ocu kako je barunica i njega pokušala zavesti kada je bio mlad, one godine kada se vratio kući s fakulteta na ljetne praznike.

Ignjat to više nije mogao slušati, pa je u bijesu udario sina. Na vrhuncu svađe Leone je priznao da ga je barunica uspjela zavesti i da su njih dvoje spavalici. Nakon tog sramotnog čina, s kojim Leone nije samo iznevjerio oca, već, prije svega, svoju pokojnu majku, Leone je otišao iz kuće i jedanaest godina se nije htio vratiti. Ovo priznanje pokosilo je Ignjata. Pozlilo mu je i on je počeo dozivati svoju ženu. Ali ona nije bila u sobi, što je potvrdilo sumnje starog Ignjata. Kada je barunica napokon došla, rekla je da je bila u vrtu jer je hvata strašna migrena. Na te riječi starac je pao na pod i umro nakon srčanog udara.

Nakon što je Ignjat umro, položili su ga na njegov krevet. Leone je sjedio uz tijelo oca i slikao njegov portret. Obiteljski odvjetnik pokušavao je telefonski saznati kako će Ignjatova smrt utjecati na tvrtku i financije obitelji. U sobu je ušla i barunica pa počela razgovarati s Leonom. Spomenula je njihovu kratku vezu i osjećaje koje je tada imala prema Leoneu, što se njemu učinilo kao prvi razgovor u kojem je barunica bila bar malo iskrena. Odvjetnik je pozvao barunicu da popričaju o Ignjatovoj ostavštini.

U sobu je tada ušla i Angelika. Leone joj je rekao da je ona jedina iskrena osoba u kući te je samo zbog nje ovdje ostao. Priznao joj je da sebe krivi za očevu smrt.

Razgovor Angelike i Leona prekine barunica Castelli, bijesno uletjevši u sobu nakon što je saznala da joj muž nije ostavio nikakav novac. Vrištala je kako je Ignjat potrošio čak i njen novac, pa je sada ostala bez ičega. Počela je vrijedati Leonea, a pogotovo Angeliku, optužujući ih da bludniče pred tijelom mrtvog oca. Leone se razbjesni na to, pa se počne svađati s barunicom i napadati je. U trenutku najveće ljutnje zgrabio je škare sa stola i njima ubio barunicu.

Mažuranić, Ivan, Smrt Smail-age Čengića

Hrvatski narodni preporod

- književno razdoblje od 1830. do 1860.
- ilirizam – razdoblje od 1830. do 1843.
- razdoblje buđenja nacionalne svijesti u Hrvata
- dugogodišnji pritisak Mađara na Hrvate uvjetovalo je jačanje nacionalne svijesti
- pokret su započeli mladi intelektualci na čelu s Ljudevitom Gajem
- pokretu daje ime “*ilirizam*” – smatra da svi Južni Slaveni potječu od Ilira
- cilj pokreta: ujediniti sve Južne Slavene
- da bi se to ostvarilo, trebalo je stvoriti jedinstven jezik i pravopis
- **1830.** Gaj izdaje “**Kratku osnovu horvatsko-slavenskog pravopisanja**” (pravopis u kojem se zalaže da svaki glas ima svoj znak, uvodi nova slova - č,ž,š)
- **1835.** Gaj izdaje “**Novine Horvatske**” s literarnim prilogom “**Danica**”
- **1842.** Stanko Vraz pokreće časopis “**Kolo**”
- značaj ilirskog pokreta: **1. stvoren je jedinstven hrv. književni jezik**
2. stvoren je jedinstven pravopis

Književna ostvarenja

Lirika	<p>- pišu se domoljubne pjesme: a) budnice - pjesme koje bude nacionalnu svijest u Hrvata b) davorije - slične budnicama, pozivaju na borbu (ime = po slavenskom bogu rata – Davoru) A.Mihanović “<i>Horvatska domovina</i>” – najljepša budnica (1835.) Pavao Štoos “<i>Kip domovine vu početki leta 1831.</i>” osim - piše se i ljubavna poezija – Stanko Vraz, Petar Preradović</p>
Epika	Ivan Mažuranić “ Smrt Smail-age Čengića ” – najvažnije epsko ostvarenje
Drama	Ivan Kukuljević Sakcinski “ <i>Juran i Sofija</i> ” – 1. drama u novijoj hrv. književnosti (održao 1. polit. govor na hrv. jeziku u Hrv. saboru

Diskurzivni knjiž. oblici	Matija Mažuranić "Pogled u Bosnu" (putopis)
------------------------------	---

O PISCU:

- rođen 1814. u Novom Vinodoskom, a umro u Zagrebu 1890.g.
- bio je književnik i političar (1. hrv. ban pučanin)
- napisao 14. i 15. pjevanje Gundulićeva "Osmana"
- u epu je opisan stvaran događaj koji se zbio na Mljetičkom polju 1840. g.
- ep podijeljen u 5 pjevanja: 1. **Agovanje** (vladavina Smail- age)
 - 2. **Noćnik** (noćni putnik)
 - 3. **Četa** (skupljanje vojnika)
 - 4. **Harač** (priključivanje poreza)
 - 5. **Kob** (zla sudbina, nesreća)
- vrijeme radnje: 19. st.
- mjesto radnje: Stolac (Hercegovina), Gacko polje
- tema: smrt Smail- age Čengića
- likovi: **Smail-aga** – tiranin (nasilni vladar), bezosjećajan, osvetoljubiv, posprdan, kukavica, ubija Crnogorce kako bi pokazao svoju nadmoć
Crnogorci – hrabri, ponosni, vjeruju u Boga i ta im vjera olakšava trenutke Smail-agina mučenja; vjera i zajedništvo im donose pobjedu
Durak – agin savjetnik, pošten, savjetuje agi da pusti Crnogorce
 - Smail-aga ga ubija jer mu se usudio suprotstaviti (njegova smrt je opomena ostalim Turcima)

Novica – Durakov sin, pridružuje se Crnogorcima kako bi osvetio oca

Mirko Aleksić – vođa čete, ubija Smail-agu

1. **Agovanje**: Smail-aga je dao pogubiti zarobljene Crnogorce i Turčina Duraka
 - aga je na vrhuncu svoje moći
2. **Noćnik**: Novica odlazi u dvor crnogorskog vladike s namjerom da se udruži s **Crnogorcima i osveti Smail-agi**
3. **Četa**: okupljane Crnogoraca u "malenu, ali hrabru četu"
 - svećenik hrabri četu, ukazuje im na moć vjere (ona će im dati snage da pobijede brojno nadmoćnijeg neprijatelja), pokrštava Novicu
4. **Harač**: Smail-aga kupi harač mučeći i ubijajući raju
 - četa napada turski tabor
 - Smail-aga želi pobjeći, ali ga zaustavlja metak Mirka Aleksića
5. **Kob**: zla sudbina zadesila je Smail-agu (priča je kao lutak koji se svima klanja)
 - u epu vidimo pobjedu kršćanstva nad islamom, pobjedu dobra nad zлом
 - **poruka epa**: vjera i zajedništvo može pobijediti svako зло

William Shakespeare „Hamlet”

O književnom razdoblju

- franc. **renaissance** – ponovno rođenje, preporod, novi pogled na svijet
 - renesansa je razdoblje u europ. kulturi od kraja 14. do početka 17.st.
 - nastala je na tlu Italije, a zatim se proširila na Španjolsku, Francusku, Hrvatsku Englesku, Njemačku, Austriju, Portugal...
 - svoj pravi procvat doživljava u 16.st.
 - umjetnost se potpuno okreće čovjeku i svjetovnim motivima (a ne religioznim kao srednjovjek. književ.)
 - književnost je stvarana na narodnim jezicima
 - tematika književnih djela tiče se samog čovjeka, ističe se tjelesna i duhovna snaga
 - renesansni čovjek je:
 - 1. optimističan
 - 2. kritičan prema svijetu
 - 3. realan
 - 4. aktivan (želja za znanjem)
 - 5. hedonist (uživa u ovozemaljskom životu)
 - 6. homo univerzales (svestran čovjek)
 - predstavnici: **Ludovico Ariosto, Francois Rabelais** [Fransoa Rable], **Miguel de Cervantes** [Migel de Servantes], **William Shakespeare** [Viljem Šekspir]
 - Shakespeare je u svoje djela nastojao unijeti stvarni život (“Hamlet”; “Romeo i Julija”)

O piscu

- William Shakespeare - engleski pjesnik, dramatičar i glumac.
 - po многима je највећи драматичар свих времена.
 - rođen je 1564. u Stratfordu na rijeci Avon
 - 1599. u Londonu je otvoreno kazalište "Globe" čiji je suvlasnik
 - umire 1616.g. u rodnome gradu od groznice ili trbušnog tifusa
 - tragedije: Hamlet, Кralj Lear, Macbeth, Romeo i Julija, Othello

O djelu

William Shakespeare „Hamlet”

- tragedija u 5 činova
 - mjesto radnje: Danska
 - vrijeme radnje: početak 17. st.
 - tema: Hamletovo traganje za istinom
 - osnovni motiv: osveta
 - likovi:

Hamlet - danski kraljević, pokušava otkriti tko mu je ubio oca (glumi ludilo)

- razapet između unutrašnje senzibilnosti i grubosti vanjskog svijeta
 - duboko je razočaran u svijet, ljudi i u sve vrijednosti u koje je do tada vjerovao – postaje pesimističan
 - osveta postaje jedini smisao njegova života
 - tip renesansnog čovjeka: istraživački duh, vjeruje samo činjenicama, kritičan

Klaudije - danski kralj, Hamletov stric i očuh, pohlepan, ubio Hamletova oca

- naručuje Hamletovo ubojstvo

Gertruda - danska kraljica, Hamletova majka

Polonije - kralj komornik (savjetnik) i glavni državni tajnik, kraljev doušnik

Ofelija - Polonijeva kći i Hamletova ljubav

Laert - Polonijev sin

Horacije – Hamletov prijatelj

- Shakespeareova tragedija raspravlja o pravdi i krivnji, o životu i smrti, o ljubavi i mržnji, o vjernosti i izdaji
- Hamletovo razmišljanje o životu i smrti – trpjeti ili ne trpjeti

- "Bit ili ne biti – to je pitanje!
Je l' dičnije za ljudski um sve präcke
I strjelice silovite sudbine
Podnosit il zgrabit oružje,
Oduprijet se i moru jada kraj
Učinit? Umrijet- usnut, ništa više!
I usnuvši dokončat srca bol
I prirodnih još tisuć potresa..."

- Hamlet se dvoumi između života i smrti: je li hrabrije podnositi životne nedaće ili umrijeti i riješiti se patnje

- nije siguran što ga čeka nakon smrti te odlučuje živjeti

TO BE OR NOT TO BE?

That is the question
—WILLIAM SHAKESPEARE

Kratak sadržaj:

Radnja se odvija u dvoru Elsinore na danskom kraljevskom dvoru. Hamlet je kraljević kojemu je otac nedavno preminuo. Hamletov prijatelj Horacije govori mu da se noću na zidinama pojavljuje duh preminulog kralja, a nakon što se Hamlet i sam u to uvjeri, duh ga potiče na osvetu za njegovo ubojstvo. Hamlet nije bio svjestan da se tu radilo o ubojstvo, a kako bi umirio očev duh, obeća da će učiniti što je tražio od njega. Tako glavna tema i motivacija radnje tragedije postaje osveta.

Kraljević želi kaznu za očevog ubojicu, njegovog brata Klaudija, koji je oženio majku nedugo nakon kraljeve smrti. Hamlet svoju osvetničku namjeru prikriva ludilom, a glumačku družinu nagovara da odglume zločin kako bi izazvao Klaudijevu reakciju. No u silnoj želji da osveti oca, Hamlet na tom putu slučajno ubije Polonija, državnog tajnika i Ofelijinog oca, zbog čega Klaudije shvati Hamletove namjere te ga pošalje u Englesku. Klaudije mu je pripremio klopku u kojoj je Hamlet trebao poginuti, ali on se na iznenađenje svih vraća kući živ. Ofelija se utopila od tuge, pa njen brat Laert izaziva Hamleta na dvoboju da osveti njenu i Polonijevu smrt. U njihovom dvoboju umiru obojica, ali usput Hamlet ubije i kralja, a kraljica zabunom popije otrovano piće. Hamlet umire Horaciju na rukama, čime završava drama.